

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА»

УДК 65.012.32:339.5

Ткаченко А.М.¹, Личман Є.С.²

¹ д-р екон. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БАД-418 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ: МЕТОДИ ВИМІРЮВАННЯ, ШЛЯХИ І ЧИННИКИ ЇЇ ЗРОСТАННЯ

Аналіз продуктивності праці дозволяє визначити ефективність використання підприємством трудових ресурсів і робочого часу та виявити резерви підвищення продуктивності.

У процесі аналізу виявляються недоліки і прорахунки в роботі, відшукуються найбільш оптимальні рішення виробничих завдань, намічаються і обґрунтовуються заходи, спрямовані на вдосконалення господарської діяльності та підвищення її ефективності.

Актуальність теми полягає у тому, що зростання продуктивності праці має велике господарське значення, оскільки підвищення ефективності використання трудових ресурсів сприяє збільшенню обсягу випуску і реалізації продукції, зниженню собівартості продукції та її ціни, підвищенню конкурентоспроможності продукції на ринку, збільшенню прибутків і відрахувань у бюджет та фонди, зміцненню фінансового стану підприємства, забезпечує формуванню іміджу підприємства, дозволяє виявити основні фактори впливу на продуктивність праці.

Вимірювання продуктивності праці має ґрунтуватися на розумінні її економічного змісту та визначенні показників, які можуть характеризувати рівень продуктивності праці у часі і просторі.

До методів вимірювання продуктивності праці висуваються такі вимоги: одиниця вимірювання не може викривляти показники продуктивності праці; повністю враховувати фактичний обсяг робіт і затрати робочого часу; забезпечувати єдність методів вимірювання продуктивності праці; показники продуктивності праці мають бути наскрізними, зведеними, порівняльними, мати високий ступінь узагальнення, бути універсальними у застосуванні.

Продуктивність можна визначати на рівні суспільства, регіону, підприємства, галузі, бригади, виробничої ділянки та окремого працівника. Вона вимірюється відношенням обсягу виробленої продукції до затрат праці. Залежно від прямого або оберненого відношення розрізняють два показники рівня продуктивності праці: виробіток і трудомісткість.

Виробіток розраховується за формулою:

$$B = (O \text{ прод} / T), \quad (1)$$

де O прод. – обсяг виробленої продукції;

T – затрати робочого часу.

Існують такі види виробітку, як:

- годинний виробіток - виробіток на 1 відпрацьовану людино-годину;
- денний виробіток – виробіток на 1 відпрацьований людино-день;
- річний (квартальний, місячний) виробіток – виробіток на 1 середньооблікового працівника.

Трудомісткість розраховується за формулою:

$$T_p = (T / O_{\text{прод}}) \quad (2)$$

Чим більший виробіток продукції за одиницю часу, або чим менші затрати часу на одиницю продукції, тим вищий рівень продуктивності праці.

З усього вищесказаного, можемо зробити висновок, що в ринковій економіці домінуючу роль відіграють ті показники продуктивності праці, у яких обсяг продукції вимірюється у вартісному вираженні, оскільки дозволяють порівнювати рівень продуктивності праці при виробництві різного асортименту продукції, а тому вони є універсальними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шегда, А.В. Економіка підприємств / А.В. Шегда, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба. – К.: 2000.
2. Нормування праці / В.М. Абрамов, В.М. Данюк, А.М. Гриненко та ін. – К., 1995.
3. Абрамов, В.М. Мотивація і стимулювання праці в умовах переходу до ринку / В.М. Абрамов, В.М. Данюк, А.М. Колот. – Одеса, 1995.
4. Васильченко, В.С. Ринок праці та зайнятість / В.С. Васильченко. – К., 1996.
5. Рожнова, В.В. Управління продуктивністю праці / В.В. Рожнова. – М., 1997.
6. Савицька, Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства / Г.В. Савицька. – М.: ИНФРА-М, 2003.